

Marta Karamańska

ORCID ID: 0000-0001-8662-0240

Ewa Młynarczyk

ORCID ID: 0000-0002-8838-7910

Uniwersytet Pedagogiczny w Krakowie

IDENTYFIKACJA OSÓB W NAZWACH ORGANIZACJI KOMBATANCKICH II RZECZPOSPOLITEJ

Nazwy stowarzyszeń rzadko są przedmiotem naukowych badań językoznawczych¹. W polskiej literaturze przedmiotu problematykę związaną z tymi strukturami nazewniczymi najobszerniej omówił jak dotąd – w wymiarze teoretycznym i praktycznym – Artur Gałkowski [Gałkowski 2007], który w monografii *Chrematonimy w funkcji kulturowo-użytkowej* [Gałkowski 2011] zanalizował obszerny zbiór trójjęzycznych nazw związanych z organizacją życia społecznego: nazw organizacji, zrzeszeń, partii, fundacji. Zaliczył je do tzw. chrematonimii społecznościowej (ChS), grupy onimów mieszczącej się w ramach szeroko pojętej chrematonimii użytkowej (ChU)², obok chrematonimii marketingowej (ChM) zawierającej nazwy firm i produktów oraz chrematonimii ideacyjnej (ChI) obejmującej nazwy przedsięwzięć kulturowych, m.in. konferencji naukowych, imprez publicznych, festiwali [Gałkowski 2011: 52]. Formalne i pragmatyczne podobieństwa między chrematonimiami społecznościowymi i ideacyjnymi

¹ Oprócz prac A. Gałkowskiego (zob. bibliografia), mających charakter ujęć teoretycznych (egzemplifikowanych bogatym materiałem), można wskazać opracowania dotyczące wybranych grup nazw z omawianego zakresu: nazwy klubów sportowych [Oźdżyński 1973; Wilczyński 1999; Jaruszewski 2000; Lica 2005; Dunaj 2007], nazwy towarzystw naukowych i hobbystycznych związanych z problematyką kosmiczną [Jakus-Borkowa 2004], nazwy towarzystw naukowych i kulturalnych [Kowalik 2011], nazwy organizacji i instytucji europejskich w polszczyźnie [Decyk 1999], nazwy duszpasterstw akademickich [Horyń, Zmuda 2017].

² Za chrematonimy użytkowe Gałkowski uznaje „wszystkie nazwy własne, będące niejako językowym dowodem ludzkiej aktywności w różnych obszarach kulturowych życia publicznego: przestrzeni społecznej, gospodarczej, kulturalnej, artystycznej, ludycznej, edukacyjnej, naukowej, technicznej, religijnej, parareligijnej, ideologicznej, ekologicznej, prozdrowotnej, promującej lub potępiającej pewne postawy itp.” [Gałkowski 2011: 51].

mi skłoniły Gałkowskiego do propozycji łączenia ich w szerszą kategorię socjoideonimów [por. Gałkowski 2007], które

z dyskursywnego punktu widzenia charakteryzują się ogólnie większą intencją informacyjną, która czyni z socjoideonimów [...] specjalne „mikroteksty”, przemawiające do odbiorcy przekazem deskryptywnym lub kodowanym (socjotechnicznym) na temat nazywanej rzeczywistości [Gałkowski 2011: 53].

Ze względu na szczególną informatywność i bezpośrednie odniesienia do nazywanej rzeczywistości socjoideonimy, powstałe w ściśle określonym czasie i miejscu, są nośnikami treści historyczno-kulturowych, otwierając tym samym interesujące perspektywy badawcze dla kulturowo zorientowanej lingwistyki zarówno w ujęciu synchronicznym, jak i – w szczególności sposób – diachronicznym [Gałkowski 2011: 497]. Perspektywa taka otwiera się m.in. w odniesieniu do nazw zrzeszeń wojskowych funkcjonujących w okresie II Rzeczypospolitej³, kiedy to powstawało wiele ugrupowań, w których swoje społeczne zaangażowanie mogły realizować osoby biorące wcześniej udział w różnego typu działaniach militarnych lub paramilitarnych, prowadzące wieloletnią działalność na rzecz odzyskiwania niepodległości kraju i zaangażowane w odbudowę państwa. Osoby te w skomplikowanej rzeczywistości politycznej i społecznej pragnęły działać w ramach bliskiej im wspólnoty. Przyświecały im różne cele, m.in. samopomoc, opieka nad kombatanami, utrzymanie sprawności fizycznej i gotowości bojowej na wypadek działań wojennych, przekazywanie doświadczenia młodym pokoleniom (działalność wychowawcza), kultywowanie przeszłości: szacunek dla historii i osób walczących o niepodległość Polski, praca na rzecz utrwalania i odbudowy państwa polskiego. Zrzeszenia różniły się także perspektywą ideologiczną i ukierunkowaniem politycznym, czego najbardziej wyrazistym znakiem były federacje zrzeszeń – Federacja Polskich Związków Obrońców Ojczyzny skupiała organizacje prorządowe⁴, zaś do Legionu Rzeczypospolitej Polskiej przystępowały zrzeszenia z tzw. opcji narodowej [Pruszkowski 1943: 111, 135].

W niniejszym artykule analizie strukturalno-semantycznej zostanie poddana grupa 58 nazw zrzeszeń byłych wojskowych zarejestrowanych w *Przewodniku społecznym*, wydanej w 1934 roku publikacji, która miała na celu ułatwienie orien-

³ Wybór materiału do niniejszego artykułu był podyktowany chęcią nawiązania z jednej strony do onomastyki jako jednego z obszaru zainteresowań Profesora Reczka, a z drugiej – do językowych świadectw polskich walk o niepodległość w stulecie jej odzyskania. Zebrany przez nas materiał – nazwy stowarzyszeń wojskowych działających w II Rzeczypospolitej – daje możliwość połączenia tych dwóch aspektów.

⁴ Federacja Polskich Związków Obrońców Ojczyzny powstała w 1927 roku (pierwotnie w Wilnie utworzono Związek Organizacji Wojskowych, który w 1928 przekształcił się na wzór istniejących w innych krajach Europy organizacji łączących byłych uczestników wojny). Federacja weszła w skład powstałej w 1920 roku w Paryżu międzynarodowej organizacji zrzeszającej kombatanów walczących podczas wojny w armiach państw koalicji – FIDAC (Federation Interalliee, des Anciens Combattants), [Pruszkowski 1934: 111].

tacji w wielości zróżnicowanych inicjatyw społecznych powstałych w pierwszych kilkunastu latach II RP. Zrzeszenia byłych wojskowych stanowią 20% przedstawionych w *Przewodniku...* nazw⁵, co świadczy o tym, że stanowiły one istotny element na polskiej mapie społecznej okresu międzywojennego.

Zebrane nazwy są zróżnicowane strukturalnie, dominują jednak wśród nich struktury wieloelementowe⁶ – aż 34 spośród 58 to struktury ponadtrójelementowe (wobec 11 dwuelementowych i 12 trójelementowych), m.in.:

- pięcioelementowe, np. *Stowarzyszenie Uczestniczek Byłego Związku Broni⁷*,
- sześcieelementowe, np. *Związek Byłych Uczestników Wojskowej Straży Kolejowej*,
- siedmioelementowe, np. *Stowarzyszenie Weteranów Byłej Armii Polskiej we Francji*,
- dziewięcioelementowe, np. *Związek Uczestników b. I Korpusu Wojsk Polskich na Wschodzie*.

Najdłuższa nazwa, wyjątkowa w całym zbiorze, składa się z czternastu elementów: *Związek Oficerów Internowanych w czasie Wojny Światowej w Obozach Polskich w Niemczech i Austrii*. Wyjątkowy charakter ma także inna nazwa – *Związek Dowórczyków „Ku Chwale Ojczyzny”* zawierająca człon identyfikacyjny w postaci zawołania „*Ku Chwale Ojczyzny*”, niosącego dodatkowe konotacje związane z patriotyzmem i wojskowością. Odrębne człony identyfikacyjne występują częściej w nazwach z innych grup tematycznych. Tylko jedna organizacja eksponuje w nazwie patrona: *Legja Inwalidów Wojennych Rzeczypospolitej Polskiej im. gen. Józefa Sowińskiego*.

Rozbudowanie struktur nazewniczych jest zapewne świadectwem chęci szczegółowego podkreślania odrębności zrzeszających się grup społecznych, ale też pochodną urzędowego wymogu wyraźnego różnicowania nazw organizacji. W świetle rozporządzeń prawnych nazwa zaproponowana przez osoby podejmujące działalność stowarzyszeniową musiała być różna „od nazw stowarzyszeń zarejestrowanych już w obrębie tego samego województwa czy też od władz i urzędów rządowych i samorządowych” [Krzysztofek 2014: 64]⁸.

⁵ Inne kategorie stowarzyszeń prezentowanych przez Pruszkowskiego to: ZRZESZENIA MŁODZIEŻY, ZRZESZENIA BYŁYCH WOJSKOWYCH, ZRZESZENIA OGÓLNOŚPOŁECZNE, ZRZESZENIA KULTURALNO-OŚWIATOWE, ZRZESZENIA GOSPODARCZE, ORGANIZACJE KOBIECE, ZWIĄZKI ZAWODOWE, INNE (RÓŻNE). Osobną kategorię stanowi KATOLICKI RUCH SPOŁECZNY, ale została ona opisana w sposób ogólny z informacją, że pojedyncze katolickie organizacje występują w każdej z powyższych kategorii [Pruszkowski 1934: 5–8].

⁶ Za element nazwy uznajemy każdy wyraz, także synsemantyczny.

⁷ Zachowujemy oryginalną pisownię (w tym pisownię małych i wielkich liter) źródłowej publikacji.

⁸ Podobne uregulowania prawne istnieją również współcześnie – członkowie organizacji mają obowiązek utworzenia nazwy, której „podstawowym warunkiem formalnym jest brzmienie odróżniające je od nazw innych stowarzyszeń, organizacji, instytucji” [Gałkowski 2007: 499]. W razie

Elementem konstytutywnym struktury onimicznej w nazwach stowarzyszeń jest człon identyfikacyjny wskazujący typ nazywanego obiektu za pomocą leksemów o wspólnym elemencie semantycznym 'zorganizowana grupa ludzi'. Najczęściej w funkcji tej występują: leksem *związek* (40) lub – rzadziej – *stowarzyszenie* (10). Kilkakrotne lub jednostkowe poświadczenia mają leksemy: *legjon* (*Legjon Śląski*, *Legjon byłych Ochotników Wojsk Polskich*), *legia* (*Legja Inwalidów Wojennych Rzeczypospolitej Polskiej im. gen. Józefa Sowińskiego*), *liga* (*Liga Kobiet*), *koło* (*Koło Polek*), *organ* (*Organ Przynsposobienia Kobiet do Obrony Kraju*), *rodzina* (*Rodzina Wojskowa*). Omawiany komponent, w zasadzie obligatoryjny (w zgrupowanym materiale wystąpiły tylko dwie nazwy pozbawione tego elementu – *Pracowniczi byleży I.M.C.A.*, *Polski Biały Krzyż*), pozwala odbiorcy zidentyfikować nazwę jako należącą do obszaru onimii społecznościowej.

Pozostałe komponenty struktury nazewniczej, składniowo zależne od członu identyfikacyjnego⁹, pełnią funkcję dyferencyjną. Najmocniej eksponowanym w nazwach składnikiem semantycznym różnicującym poszczególne wspólnoty jest tożsamość tworzących je osób. Zastosowany do wypełnienia tego elementu struktury nazewniczej repertuar środków językowych jest niezwykle bogaty. Spotykamy wśród nich jednostki leksykalne nazywające osoby ze względu na:

1. **przynależność do określonych formacji wojskowych lub paramilitarnych**, identyfikowaną poprzez:
 - **pełne nazwy własne formacji poprzedzone apelatywami** (*byli*) *ochotnicy*¹⁰, (*byli*) *członkowie*, (*byli*) *uczestnicy* / *uczestniczki*:
 - Związek Byłych Ochotników Armji Polskiej,
 - Związek byłych członków Straży Obywatelskiej 1915 roku,
 - Związek Byłych Uczestników Wojskowej Straży Kolejowej,
 - Stowarzyszenie Uczestniczek Byłego Związku Broni,
 - Legjon byłych Ochotników Wojsk Polskich,
 - Związek Ochotników Legjonu Bajończyków;
 - **derywaty od skrótów lub pełnych nazw formacji**: *peowiaczy*, *peowiaczki* (< POW < *Polska Organizacja Wojskowa*), *legioniści*, *legionistki* (< – *Legiony Polskie*), *strzelczynie* (< – *Związek Strzelecki*), *drużyniczki* (< – *Polskie Drużyny Strzeleckie*)
 - Związek Peowiaków,

braku propozycji pochodzących od osób stowarzyszających się nazwa jest nadawana urzędowo. Jest to według Gałkowskiego jeden z istotnych czynników różnicujących socjoideonimy i chretonimy marketingowe, co do których nie stosuje się takich wymogów, czego konsekwencją jest duża powtarzalność nazw [Gałkowski 2007: 499].

⁹ W trzech nazwach dwuwyrazowych wystąpiły przydawki przymiotne – *Rodzina Wojskowa*, *Stowarzyszenie Kościuszkowskie*, *Region Śląski*, w pozostałych przypadkach komponent identyfikujący jest określany prawostronnie umieszczaną przydawką rzeczowną, zazwyczaj rozbudowaną.

¹⁰ Leksemy wymieniane w poszczególnych punktach podajemy w liczbie mnogiej, ponieważ tylko w takiej formie występują w nazwach organizacji.

- Związek Legjonistów Demokratów,
 - Związek Legjonistów Polskich,
 - Związek Legjonistów Puławskich,
 - Związek Byłych Drużyniaczek,
 - Stowarzyszenie Peowiaczek,
 - Związek Legjonistek Polskich,
 - Stowarzyszenie Strzelczyń 1912/14;
 - **derywaty od toponimów – nazw miejsc związanych z konkretnymi operacjami wojskowymi:** *murmańczycy* (< – Murmańsk), *kaniowczycy* (< – Kaniów)
 - Związek Murmańczyków (< – formacja wojskowa walcząca w rejonie Murmańska),
 - Związek Kaniowczyków (pułk piechoty Strzelcy Kaniowscy) i Żeligowczyków;
 - **derywaty od antropimów – nazwisk dowódców:** *dowborczycy* (< – Dowbor), *hallerczycy* (< – Haller), *żeligowczycy* (< – Żeligowski)
 - „Ku Chwale Ojczyzny” (formacja powstała z inicjatywy gen. Dowbor-Muśnickiego),
 - Związek Hallerczyków (formacja dowodzona przez gen. Hallera),
 - Związek Kaniowczyków i Żeligowczyków (4. dywizja Strzelców gen. Żeligowskiego).
2. **przynależność do sił zbrojnych**¹¹, identyfikowaną przez:
- **leksemy nazywające osoby ze względu na udział w siłach zbrojnych bądź paramilitarnych:** *(byli) żołnierzy, wojacy, (byli) wojskowi, marynarze, weterani, kurierki:*
 - Związek Ociemniałych Żołnierzy R.P.,
 - Związek Powstańców i Byłych Żołnierzy na Śląsku,
 - Związek Powstańców i Wojaków O.K. VIII,
 - Związek Towarzystw Powstańców i Wojaków D.O.K. VII,
 - Związek Byłych Wojskowych Polskich w Belgii,
 - Związek Byłych Marynarzy,
 - Stowarzyszenie Weteranów Byłej Armii Polskiej we Francji,
 - Stowarzyszenie Wzajemnej Pomocy Weteranów z 1863 roku,
 - Związek Byłych Kurjerek;
 - **leksemy wskazujące na miejsce w hierarchii wojskowej:** *oficerowie, podoficerowie (rezerwy)*
 - Związek Oficerów Rezerwy R.P.,
 - Ogólny Związek Podoficerów Rezerwy R.P.,
 - Związek Podoficerów Rezerwy Ziem Zachodnich,
 - Związek Oficerów Wojska Polskiego w Stanie Spoczynku,

¹¹ Do sił zbrojnych przynależą żołnierze odbywający służbę w różnych formacjach wojskowych bądź w służbach wspomagających wojsko.

- Stowarzyszenie Oficerów Przeniesionych w Stan Spoczynku,
 - Związek Oficerów Internowanych w czasie Wojny Światowej w Obozach Polskich w Niemczech i Austrii.
3. **udział w określonym typie działań militarnych:**
- **w powstaniach:** *powstańcy, powstańcy śląscy, powstańcy na Śląsku, uczestnicy powstania wielkopolskiego*
 - Związek Powstańców i Byłych Żołnierzy na Śląsku,
 - Związek Powstańców i Wojaków O.K. VIII,
 - Związek Towarzystw Powstańców i Wojaków D.O.K. VII,
 - Związek Uczestników Powstania Wielkopolskiego,
 - Związek Powstańców Śląskich;
 - **w walkach o niepodległość kraju lub jednego z regionów:** *uczestnicy walk o niepodległość Polski, obrońcy Górnego Śląska, obrońcy Lwowa, obrońcy Kresów Wschodnich, weterani powstań narodowych*
 - Związek Żydów Uczestników Walk o Niepodległość Polski,
 - Związek Obrońców Górnego Śląska,
 - Związek Obrońców Śląska,
 - Związek Obrońców Lwowa z listopada 1918 roku,
 - Stowarzyszenie Obrońców Kresów Wschodnich,
 - Związek Weteranów Powstań Narodowych.
4. **uszczerbki na zdrowiu** poniesione w wyniku działań wojennych: *inwalidzi wojenni, ociemniaли żołnierze*
- Związek Inwalidów Wojennych R.P.,
 - Legja Inwalidów Wojennych Rzeczypospolitej Polskiej im. gen. Józefa Sowińskiego,
 - Związek Ociemniałych Żołnierzy R.P.

W analizowanych nazwach występują jednostkowe sposoby identyfikacji osób, w których eksponowane są jeszcze inne treści, ważne z punktu widzenia założycieli zrzeszenia:

- **pleć**, identyfikowana przez leksem *kobiety*¹²:
 - Liga Kobiet,
 - Organ Przysposobienia Kobiet do Obrony Kraju;
- **narodowość** – identyfikowana leksemami *Polki, Żydzi*
 - Koło Polek,
 - Związek Żydów Uczestników Walk o Niepodległość Polski;
- **pamięć o tradycji narodowyzwolenczej i represjach** – *sybiracy*
 - Związek Sybiraków¹³;

¹² Identyfikacja płci jest w innych przykładach realizowana za pomocą feminatywnych formacji słowotwórczych, niosących prymarnie informację o narodowości – *Polki* lub o przynależności do formacji wojskowych: *drużyniaczki, kurierki, legionistki, peowiaczki, strzelczynie*.

¹³ Związek Sybiraków zrzeszał byłych zesłańców; uczestników powstania styczniowego i innych więźniów politycznych, którzy w wyniku carskich represji znaleźli się na Syberii, oraz wszystkich „działaczy wojskowych, politycznych i społecznych tam działających” [Pruszkowski 1934: 123].

- **konieczność budowania państwa polskiego na terenach odzyskanych**
 - *osadnicy*
 - Związek Osadników¹⁴.

Wnioski

Identyfikację osób w czasach II RP zorganizowanych w stowarzyszeniach byłych wojskowych dokonywano ze względu na ich udział w działaniach wojennych i walkach narodowowyzwoleńczych lub przynależność do służby wojskowej bądź do formacji wspomagających wojsko. W analizowanych nazwach ujawnia się tendencja do bardzo szczegółowej identyfikacji, która jest uzyskiwana poprzez użycie rozbudowanych konstrukcji analitycznych jako przydawek określających podstawowy człon nazwy – rzeczownik o znaczeniu ‘zorganizowana grupa ludzi’ – *związek, stowarzyszenie, legia, legion, koło, rodzina*. Rzeczownikowy człon przydawki stanowią w większości przykładów nazwy osób, którymi mogą być: apelatywy o znaczeniu ogólnym ‘osoby biorące w czymś udział lub należące do czegoś’ (*uczestnicy, członkowie*) lub bardziej szczegółowym – ‘członkowie formacji wojskowej bądź paramilitarnej’¹⁵ (*żołnierze, wojacy, weterani, ochotnicy*, w tym osoby nazywane ze względu na pozycję w hierarchii wojskowej: *oficerowie, podoficerowie*), ‘uczestnicy działań militarnych’ (*powstańcy, obrońcy, ochotnicy*), ‘osoby poszkodowane w wyniku działań wojennych’ (*inwalidzi, ociemniali żołnierze*). Osoby zrzeszone mogą być nazwane derywatami powstałymi od nazw własnych formacji wojskowych, antroponimów bądź toponimów, co pozwala sprecyzować treść wyrazu i tym samym zawęzić jego zakres: *peowiaczy, peowiaczki, strzelczynie, drużyniaczki, Hallerczycy, Kaniowczycy, Żeligowczycy*. Leksemy te zawierają już informację o przynależności do konkretnej formacji wojskowej lub paramilitarnej; w przypadku leksemów o bardziej ogólnym znaczeniu (wymienionych wyżej) informacja ta jest uszczegółowiana poprzez podanie nazwy własnej

¹⁴ W 1922 r. w Warszawie powstał Centralny Związek Osadników Wojskowych założony przez byłych wojskowych, którzy na mocy *Ustawy z dnia 17 grudnia 1020 roku o nadaniu ziem żołnierzom Wojska Polskiego* osiedlili się na Kresach Wschodnich. Od 1925 roku do związku mogli przynależeć osadnicy cywilni. W 1929 roku Centralny Związek Osadników Wojskowych został przemianowany na Związek Osadników [Stobniak-Smogorzewska 2008: 156]. Oba zrzeszenia, Związek Sybiraków i Związek Osadników, powstały z inicjatywy byłych wojskowych lub osób walczących niegdyś o niepodległość kraju. Mimo iż należały do nich nie tylko osoby bezpośrednio związane z wojskiem lub działaniami militarnymi, to w świadomości współczesnych były postrzegane jako wojskowe, o czym świadczy umieszczenie ich w tej kategorii przez Pruszyńskiego.

¹⁵ W większości nazw leksemy nazywające osoby zrzeszone poprzedzone są przymiotnikiem *były*, w przypadku leksemu *weteran* ten składnik semantyczny mieści się w jego znaczeniu, por. definicje słownikowe: *weteran* ‘stary, wysłużony żołnierz; wiarus’ [SW VII: 515]; ‘stary, doświadczony żołnierz, uczestnik minionej wojny’ [SJPD].

(np. *Wojsko Polskie, Legion Bajończyków, Straż Obywatelska, Wojskowa Straż Kolejowa, Związek Broni*), a dodatkowo numeru (np. *D.O.K. VII*) bądź miejsca (np. *Amia Polska we Francji*).

Innymi składnikami precyzującymi znaczenie mogą być mniej lub bardziej szczegółowe informacje o pojedynczych bądź długotrwałych wydarzeniach, w których brały udział osoby zrzeszone (*uczestnicy powstania wielkopolskiego, weterani powstań narodowych, weterani z 1863 roku, uczestnicy walk o niepodległość Polski, powstańcy śląscy, obrońcy Lwowa z listopada 1918 roku*). Inne sposoby identyfikacji wskazywały na formy represji (*internowani, Sybiracy*), udział w odbudowie państwa (*osadnicy*) lub terytorium, na którym działa związek (*oficerowie rezerwy R.P.*). Dodatkowe elementy stanowią ‘narodowość’ (*Polki, Żydzi*) oraz ‘płeć’ (*kobiety* i derywaty żeńskie: *Polki, kurierki, strzelczynie, peowiaczki, drużyniaczki*).

Jedną z analizowanych nazw to federacja zrzeszeń, stąd członem określającym jest leksem *towarzystwo* w formie liczby mnogiej: *Związek Towarzystw Powstańców i Wojaków D.O.K. VII*.

Cele, dla których dana organizacja powstawała, rzadko są eksponowane w nazwach, np.: *Organ Przynależności Kobiet do Obrony Kraju, Stowarzyszenie Wzajemnej Pomocy Weteranów z 1863 roku*. Tylko wyjątkowo twórcy stowarzyszeń wojskowych widzieli potrzebę podkreślania w nazwach różnic ideologicznych (*Związek Legionistów Demokratów*), choć z pewnością były one jednym z powodów tworzenia wspólnot, których członkowie mieli podobny bądź nawet ten sam udział w działaniach militarnych, np. *Związek Powstańców i Byłych Żołnierzy na Śląsku, Związek Powstańców Śląskich, Związek Obrońców Śląska*. Treści ideologiczne mogły być sygnalizowane pośrednio, poprzez elementy, które dla współczesnych stanowiły czytelną deklarację, np. *Związek Legionistów Polskich* zrzeszał byłych żołnierzy walczących w szeregach Legionów Polskich, którym bliskie były poglądy Józefa Piłsudskiego.

Analiza zgromadzonego materiału pozwala wysnuć wniosek, że identyfikacja osób zrzeszonych jest podstawowym sposobem podkreślania odrębności poszczególnych organizacji byłych wojskowych i definiowania tożsamości tworzonej przez nich wspólnoty. Wszystkie pozostałe składniki są temu podporządkowane, służą doprecyzowaniu informacji podstawowej. Dzięki temu, że analizowane nazwy powstawały w określonych realiach i do nich się odwołują, mają duży walor poznawczy w zakresie treści historyczno-kulturowych związanych z dziejami polskich walk narodowowyzwoleńczych, z udziałem polskich żołnierzy w wielu działaniach militarnych oraz przynależności do różnorodnych formacji wojskowych i paramilitarnych. Do pełnego odczytania tychże treści konieczna jest nie tylko znajomość znaczeń poszczególnych komponentów, w tym skrótów i nazw własnych, ale też odpowiednia kompetencja historyczna i kulturowa, trzeba jednak liczyć się z tym, że pewne elementy konotacyjne, kiedyś jasne dla bezpośrednich odbiorców nazw, w obecnych realiach nie zostaną w pełni odczytane.

Źródło

Pruszkowski A., 1934, *Przewodnik społeczny. Dane monograficzno-orientacyjne 250-ciu polskich stowarzyszeń i związków: 1: młodzieży, 2: b. wojskowych, 3: ogólnospołecznych, 4: kulturalno-oświatowych, 5: gospodarczych, 6: kobiecych, 7: Akcji Katolickiej, 7: zw. zawodowych, 8: różnych*, Warszawa.

Literatura

- Decyk W., 1999, *Nazwy organizacji i instytucji europejskich w polszczyźnie*, „Poradnik Językowy”, z. 4, s. 18–29.
- Dunaj B., 2007, *Teoretyczne problemy onomastyki sportowej. Sposoby identyfikacji klubów* [w:] *Nowe nazwy własne. Nowe tendencje badawcze*, red. A. Cieślíkowa, B. Czopek-Kopciuch, K. Skowronek, Kraków, s. 489–494.
- Gałkowski A., 2007, *Socjoideonimy a chrematonimy – miejsce nazw organizacji i inicjatyw społecznych w dynamice onimicznej języka* [w:] *Nowe nazwy własne. Nowe tendencje badawcze*, red. A. Cieślíkowa, B. Czopek-Kopciuch, K. Skowronek, Kraków, s. 495–508.
- Gałkowski A., 2011, *Chrematonimy w funkcji kulturowo-użytkowej. Onomastyczne studium porównawcze na materiale polskim, włoskim, francuskim*, wyd. 2, Łódź.
- Horyń E., Zmuda E., 2007, *Nazwy duszpasterstw akademickich działających w Archidiecezji Krakowskiej*, „Małopolska” XIX, s. 1–10.
- Jakus-Borkowa E., 2004, *Polskie nazewnictwo kosmiczne*, Opole.
- Jaruszewski K., 2000, *Nazewnictwo polskich klubów i organizacji sportowych* [w:] *Onomastyka polska a nowe kierunki językoznawcze. Materiały z IX Ogólnopolskiej Konferencji Onomastycznej (Bydgoszcz–Pieczęyska), 15–17 czerwca 1998*, red. M. Czachorowska, Ł.M. Szewczyk, Bydgoszcz, s. 223–234.
- Kowalik K., 2011, *Nazwy własne polskich współczesnych towarzystw naukowych i kulturalnych*, „Annales Universitatis Paedagogicae Cracoviensis. Studia Logopaedica”, t. IV, *Język – kultura – edukacja*, s. 277–286.
- Krzysztofek K., 2014, *Stowarzyszenia katolickie w Krakowie 1918–1939. Studium historyczno-prawne*, Kraków.
- Langrod J.S. (red.), 1939, *Zrzeszenia i zgromadzenia* [w:] K.W. Kumaniecki, J.S. Langrod, S. Wachholz, *Zarys ustroju, postępowania i prawa administracyjnego w Polsce*, Kraków–Warszawa.
- Lica Z., 2005, *Nazwy pomorskich klubów piłki nożnej* [w:] *Nazewnictwo na pograniczach*, red. J. Ignatowicz-Skowrońska, Szczecin, s. 379–387.
- Ozdzyński J., 1973, *Nazwy polskich klubów sportowych*, „Rocznik Naukowo-Dydaktyczny Wyższej Szkoły Pedagogicznej w Krakowie. Prace Językoznawcze”, t. 2, s. 99–124.
- SJPD – Doroszewski W. (red.), 1958–1969, *Słownik języka polskiego*, Warszawa; wersja elektroniczna: <http://www.sjpd.pwn.pl/> (dostęp 28.08.2018).
- Stobniak-Smogorzewska J., 2008, *Osadnictwo na Wołyniu 1921–1940*, „Niepodległość i Pamięć”, t. 15, nr 1(27), s. 153–176.
- SW – *Słownik języka polskiego*, red. J. Karłowicz, A.A. Kryński, W. Niedźwiedzki, t. I–VIII, Warszawa 1900–1927.
- Wilczyński W., 1999, *O nazwach polskich klubów piłkarskich występujących w ekstraklasie w latach 1927–1998*, „Prace Językoznawcze” I, Olsztyn, s. 116–127.

Źródła internetowe

Federacja Polskich Związków Obrońców Ojczyzny dla upamiętnienia dziesięciolecia niepodległości,
Warszawa 1928, <https://www.sbc.org.pl/dlibra/publication/319631/edition/302027/content?ref=desc>

IDENTIFICATION OF PEOPLE IN THE NAMES OF COMBATANT ORGANIZATIONS IN THE SECOND POLISH REPUBLIC

Summary

The paper deals with the names of former servicemen associations, which were active in the Second Polish Republic period. The most important component of the semantic structure of each name is the element identifying the associated members. This identification is made mostly due to their participation in war activities and national independence movements, or belonging to the army or army-supporting units. Thanks to the strict connection between the analysed name structures and the time and place of the activity of these associations, they are a clear medium of historical-cultural contents.

Key words: social chrematonymy, names of associations, the Second Polish Republic